

บทที่ 11

สิทธิในทรัพย์สิน

อิสลามถือว่าพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของได้สร้างโลกและทรัพย์สินทุกอย่างที่มีอยู่ในโลกไว้ให้แก่มนุษย์อย่างพร้อมสรรพแล้ว ดังนั้น เมื่อมนุษย์ทุกคนเกิดมา มนุษย์จึงมีสิทธิในการแสวงหาหรือได้รับส่วนแบ่งจากสิ่งที่มีอยู่ในโลกมาตั้งแต่เกิด ทุกคนมีสิทธิดังกล่าวอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีใครที่จะมาอ้างสิทธิดังกล่าวนี้เหนือกว่าคนอื่นได้ ในทัศนะอิสลาม บุคคลทุกชนชั้นหรือทุกเผ่าพันธุ์จะได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันในอาณาจักรทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ผู้ใดจะมาอ้างเหตุผลเพื่อการสร้างระบบผูกขาดขึ้นมาในระบบเศรษฐกิจไม่ได้ เพราะอิสลามถือว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะดิ้นรนขวนขวายและได้ส่วนแบ่งในปัจจัยการดำรงชีพที่พระเจ้าเป็นผู้จัดเตรียมไว้ให้บนโลกนี้ ดังนั้น อิสลามจึงได้วางหลักประกันให้มนุษย์ได้มีโอกาสที่จะยุติธรรมและเท่าเทียมกันในทางด้านเศรษฐกิจ โดยทรัพย์สินทางธรรมชาติที่พระเจ้าเป็นผู้จัดเตรียมไว้ให้แก่มนุษย์โดยไม่คิดมูลค่านั้น อิสลามถือว่ามนุษย์สามารถที่จะนำมันไปใช้ได้โดยตรงอย่างเสรี และทุกคนก็มีสิทธิที่จะได้รับผลประโยชน์จากมันจนเพียงพอแก่ความต้องการของตน ดังนั้น น้ำที่ไหลอยู่ในแม่น้ำและตาน้ำ ไม้ในป่า ผลไม้ที่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ ทุ่งหญ้า อากาศ สัตว์ป่า แร่ธาตุภายใต้พื้นผิวดิน และทรัพย์สินอื่นๆ ผู้ใดจะมาทำการผูกขาดหรือจำกัดเป็นของตนเองแต่เพียงผู้เดียวไม่ได้ ถ้าหากผู้ใดต้องการที่จะใช้สิ่งเหล่านี้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าแล้ว เขาก็สามารถทำได้ แต่ต้องจ่ายภาษีให้แก่รัฐ แต่ถ้าหากว่าใครนำทรัพย์สินเหล่านี้ไปใช้ในทางที่ผิดแล้ว รัฐบาลก็มีสิทธิที่จะเข้าไปแก้ไขเพื่อให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปโดยถูกต้อง⁵⁸⁰ ดังที่อัลลอฮ์ ซุบฯ ซุบฯ ตรัสว่า

“พระองค์คือผู้ทรงทำแผ่นดินนี้ให้ราบเรียบสำหรับพวกเจ้า ดังนั้นจงสัญจรไปตามขอบเขตของมัน และจงบริโภคจากปัจจัยยังชีพของพระองค์ และยังพระองค์เท่านั้นที่คืนชีวะ”⁵⁸¹

มนุษย์สามารถที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างมีเกียรติ เมื่อเขาทำงานและมีความพยายามมุ่งมั่น จากการทำงานและความพยายามนั่นเอง⁵⁸² ซึ่งมุสลิมจะไม่ได้รับอนุญาตให้หลีกเลี่ยงการทำงานเพื่อการยังชีพโดยอาศัยข้ออ้างว่าตนต้องการจะอุทิศชีวิตเพื่อการเคารพภักดีต่อ

⁵⁸⁰ เมาลานา ซัยยิด อิบดุล อะลา เมาคูดี, ระเบียบชีวิตอิสลาม, หน้า52-53.

⁵⁸¹ อัลกุรอาน 67 : 15

⁵⁸² อะหมัด อัชชารฺ บาชิร, ระบบเศรษฐกิจอิสลามเบื้องต้น, แปลโดยอับดุลละอะอับดุลละอะ อับรู, (กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2541), หน้า 27.

อัลลอฮ์ ชุบฯ หรือมอบหมายทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่อัลลอฮ์ ชุบฯแล้ว ทั้งนี้เพราะเงินและทองมิได้ หล่นลงมาจากฟากฟ้า นอกจากนี้ มนุษย์ก็ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชีวิตของตนเองขึ้นอยู่กับ การบริจาคถ้าหากว่าเขาสามารถที่จะหาสิ่งที่เพียงพอสำหรับความจำเป็นของครอบครัวและตัวเอง ได้ โดยอาศัยความพยายามของตนเอง⁵⁸³ ซึ่งท่านนบีมุฮัมมัดได้กล่าวว่า

“การขอกทานนั้นมิได้เป็นสิ่งอนุมัติสำหรับคนรวยและคนที่มีความสามารถ”⁵⁸⁴

กฎหมายอิสลาม ได้ถือว่าเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับมุสลิมที่จะขอจากคนอื่นโดยไม่จำเป็น เพราะว่ามันเป็นการทำให้เขาเสียเกียรติและศักดิ์ศรี⁵⁸⁵ ซึ่งท่านนบีมุฮัมมัด คือลฯ ได้กล่าวว่า

“คนที่ขอโดยไม่จำเป็นนั้นเหมือนกับคนที่ถือถ่านที่กำลังไหม้ไว้ในมือ”⁵⁸⁶

อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดความจำเป็นขึ้นมาที่จะต้องขอความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาล หรือจากบุคคล เขาก็ไม่เป็นผู้ที่จะต้องถูกตำหนิต่ออย่างใด⁵⁸⁷ ซึ่งท่านนบีมุฮัมมัด คือลฯ กล่าวว่า

“การขอกทานนั้นเหมือนกับการขูดเนื้อออกจากหน้าของท่าน ดังนั้น ถ้าหากใครต้องการที่จะ รักษาหน้าของตัวเองไว้แล้ว เขาก็ควรที่จะเลี้ยงมัน ยกเว้นสำหรับการขอจากผู้ปกครองหรือการขอ ในกรณีที่มีความจำเป็นจริงๆ”⁵⁸⁸

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต ในเมื่อต้องการที่จะปกป้องและยับยั้งความจำเป็นอยู่ ในชีวิตแล้ว มนุษย์ก็ต้องทำงาน ดังนั้นทุกคนจึงมีสิทธิในการประกอบกิจการงาน⁵⁸⁹ แต่มีบางคนถือว่า งานหรืออาชีพบางอย่างเป็นที่น่ารังเกียจ อย่างไรก็ตาม กฎหมายอิสลามถือว่า ศักดิ์ศรีมนุษย์ทั้ง หมดขึ้นอยู่กับการทำงานของเขา ไม่ว่าจะงานชนิดไหนก็ตาม และสิ่งที่น่ารังเกียจหรือน่าดูถูกที่แท้จริง คือการขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือของคนอื่น⁵⁹⁰ ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด คือลฯ กล่าวว่า

⁵⁸³ ยูซุฟ ก็อรฎอวี, ะหลาลและะหะรอมในอิสลาม, หน้า 167.

⁵⁸⁴ ะหะดิษ: ตีรมีซี อ้างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 167.

⁵⁸⁵ อะหมัด อัซฮาร์ บาซิริ, ระบบเศรษฐกิจอิสลามเบื้องต้น, หน้า 27.

⁵⁸⁶ ะหะดิษ: บัยหะกีและอิบนุ กุซัยมะสะฮ์ อ้างใน ยูซุฟ ก็อรฎอวี, ะหลาลและะหะรอมในอิสลาม, หน้า 167.

⁵⁸⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 168. และ นิรนาม, ประเด็นที่น่ารู้เกี่ยวกับการชำระชะกาตและการประกอบธุรกิจ, (กรุงเทพฯ : สายสัมพันธ์, 2545.), หน้า 43.

⁵⁸⁸ ะหะดิษ: อับดุลวาจิดและนะซาอิ อ้างใน ยูซุฟ ก็อรฎอวี, ะหลาลและะหะรอมในอิสลาม, หน้า 168.

⁵⁸⁹ อะหมัด อัซฮาร์ บาซิริ, ระบบเศรษฐกิจอิสลามเบื้องต้น, หน้า 47.

⁵⁹⁰ ยูซุฟ ก็อรฎอวี, ะหลาลและะหะรอมในอิสลาม, หน้า 170.

“การที่ใครคนใดคนหนึ่งจะเอาเชือกไปแล้วนำพินกลับมามนหลังเพื่อขาย ทั้งนี้เพื่อที่อัลลอฮ์ ซุบฮิจะได้รับการเกียรติของเขาในวันนี้ ยังเป็นการดีกว่าที่เขาจะขอจากผู้คน (โดยไม่คำนึงว่า) คนเหล่านั้นจะให้หรือปฏิเสธ”⁵⁹¹

มุสลิมสามารถที่จะหาเลี้ยงชีพได้โดยการเพาะปลูก การทำการค้าหรือการอุตสาหกรรม หรือโดยอาชีพหนึ่งอาชีพใดก็ได้ トラบใดที่เขามีได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับ สนับสนุนหรือเผยแพร่สิ่งใดที่ ผิดกฎหมาย⁵⁹² ในอัลกุรอานและหะดีษได้ระบุถึงลักษณะของงานชนิดต่าง ๆ ดังนี้

1. การเกษตรกรรมและการปศุสัตว์

ในคัมภีร์อัลกุรอานได้กล่าวถึงความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ซุบ ฮิ เกี่ยวกับการเพาะปลูก พืชผัก ผลไม้และธัญญาหาร เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เรื่องนี้เป็นการแสดงให้เห็น เป็นนัยว่า มนุษย์ต้องทำงานและพยายามหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติด้วยการพลิกแพลง ผืนดินเพื่อให้ได้รับอาหารการกิน⁵⁹³ ดังที่อัลลอฮ์ ซุบฮิ ตรัสว่า

“ส่วนแผ่นดินนั้น พระองค์ได้ทรงจัดมันไว้สำหรับสัตว์โลก ในนั้นมีผลไม้และต้น อินทผลัมที่มีผลอ่อนเป็นดับ และเมล็ดที่มีเปลือกและมีกลิ่นหอม ดังนั้น อันใดแห่งความ โปรดปรานของพระผู้อภิบาลของสุเจ้าที่เจ้าทั้งสองว่ามุสา”⁵⁹⁴

ในโองการอัลกุรอานล้วนมีสิ่งที่น่าสนใจให้มนุษย์ทำการเกษตร เพราะมันเป็นการง่าย สำหรับเขาในฐานะที่มันเป็นความโปรดปรานของพระผู้เป็นเจ้า⁵⁹⁵ ซึ่งท่านศาสดามุฮัมมัด ก็อลลาก็กล่าวว่า

“เมื่อมุสลิมปลูกพืชหรือต้นไม้ จะไม่มีนกหรือมนุษย์คนไหนที่กินจากพืชเหล่านั้นแล้ว ปราศจากรางวัลในการให้ทานสำหรับเขา”⁵⁹⁶

ซึ่งหะดีษข้างต้นนี้หมายถึงว่ารางวัลของผู้ที่ปลูกพืชหรือต้นไม้จะคงมีอยู่ต่อไปเรื่อยๆ トラบใดที่ผลผลิตของพืชหรือต้นไม้นี้ได้ถูกกินหรือ ใช้หรือแม้แต่กระทั่งเขาขายไปให้แก่คนอื่น⁵⁹⁷ แต่ถ้าหากว่ามุสลิมเป็นเจ้าของที่ดินที่สามารถเพาะปลูกได้สักผืนหนึ่ง เขาจะต้องใช้ประโยชน์จาก

⁵⁹¹ หะดีษ: บุคอรีและมุสลิม อ้างใน ยูซุฟ ก็อรฎอวี, *หะลาและหะรอมในอิสลาม*, หน้า 170.

⁵⁹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 170.

⁵⁹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 170. และอะหมัด อัซฮาร์ บาซิริ, *ระบบเศรษฐกิจอิสลามเบื้องต้น*, หน้า 31.

⁵⁹⁴ อัลกุรอาน 55 : 10-13

⁵⁹⁵ ยูซุฟ ก็อรฎอวี, *หะลาและหะรอมในอิสลาม*, หน้า 172.

⁵⁹⁶ หะดีษ: บุคอรีและมุสลิม อ้างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 170.

⁵⁹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 173.

มันโดยการปลูกพืชและต้นไม้ การถือครองที่ดินที่เพาะปลูกได้แล้วไม่ใช่ประโยชน์จากมันนั้นเป็นการไม่สอดคล้องต่อเจตนารมณ์ของอิสลาม เพราะการปล่อยปะละเลยที่ดินไว้เท่ากับเป็นการปฏิเสธความมั่งคั่งของอัลลอฮ์ ซุบ ๔ และเป็นการสิ้นเปลืองทรัพย์สิน โดยเจ้าของที่ดินมีทางเลือกหลายทางด้วยกัน คือ⁵⁹⁸

1.1 เพาะปลูกด้วยตนเอง เป็นทางเลือกประการแรกสำหรับเจ้าของที่ดินด้วยการลงมือปลูกพืชในพื้นที่ดินด้วยตนเอง นี่เป็นวิธีการที่ดีและเจ้าของที่ดินเองจะได้รับผลตอบแทนจากอัลลอฮ์ ซุบ ๔ สำหรับสิ่งที่คน สัตว์ และนกได้กินจากผลผลิตของเขา

1.2 ให้คนอื่นยืมเพื่อทำการเพาะปลูก ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลฯ กล่าวว่า

“ถ้าหากผู้ใดมีที่ดิน เขาจะต้องเพาะปลูกมันหรือให้พี่น้องของเขาืม”⁵⁹⁹

1.3 เอาส่วนแบ่งจากผลผลิต ทางเลือกที่ดีสำหรับเจ้าของที่ดินก็คือการให้คนที่ต้องการจะเพาะปลูกเช่าโดยการให้เครื่องมือ เมล็ดพืชและสัตว์ของผู้ที่เพาะปลูกเองโดยมีเงื่อนไขว่าเขาจะได้รับเปอร์เซ็นต์ส่วนแบ่งที่กำหนดไว้ เช่น ครึ่งหนึ่ง หรือหนึ่งในสามหรือจำนวนเท่าใดก็ได้ตามที่ตกลงกันของผลผลิตที่ได้จากพื้นที่ดินนั้น หรือเจ้าของที่ดินอาจจะให้เมล็ดพืช เครื่องมือหรือสัตว์ หรือความช่วยเหลืออย่างอื่นแก่ผู้ที่เพาะปลูกก็ได้ การจัดการเช่นนี้เรียกว่า การแบ่งผลผลิต อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้ห้ามมิให้ปฏิบัติรูปแบบอีกอย่างหนึ่งของการแบ่งผลผลิตจากการให้เช่าที่ดิน คือเจ้าของที่ดินจะให้ที่ดินไปเพาะปลูกโดยมีเงื่อนไขว่าตนเองจะต้องได้รับผลผลิตส่วนหนึ่งและส่วนที่เหลือเป็นของผู้เพาะปลูก หรือบางทีอาจจะเป็นครึ่งหนึ่งหรือเจ้าของที่ดินอาจจะได้รับผลผลิตตามน้ำหนัก หรือปริมาณของเมล็ดข้าวที่ผลิตได้และที่เหลือจะเป็นของผู้เพาะปลูก แต่ในบางครั้งที่ดินหนึ่งอาจจะให้ผลผลิตในขณะที่อีกพื้นที่หนึ่งไม่ให้ผลผลิต ซึ่งทำให้ไม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้รับอะไรเลย หรือได้รับน้อยมาก ในขณะที่ฝ่ายหนึ่งได้รับทุกอย่าง ทำนองเดียวกัน ถ้าหากว่าผลผลิตไม่เกินน้ำหนักหรือปริมาณที่กำหนดไว้ เจ้าของที่ดินก็จะได้รับทุกอย่างในขณะที่ผู้เพาะปลูกไม่ได้อะไรเลย ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้มีความไม่แน่นอนและเสี่ยงมาก ซึ่งขัดต่อเจตนารมณ์แห่งความยุติธรรม กฎหมายอิสลามได้เห็นว่าถ้าจะให้มันเป็นธรรมแล้ว ทั้งสองฝ่ายจะต้องแบ่งผลผลิตที่ได้ทั้งหมดไม่ว่าผลผลิตที่ได้จะมากหรือน้อยก็ตาม ทั้งนี้โดยให้เป็นไปตามอัตราส่วนที่ตกลงกันได้ อัตราส่วนของผลผลิตทั้งหมดจะต้องถูกกำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อที่ว่าถ้าหากผลผลิตมีมากทั้งสองฝ่ายก็จะได้มากด้วยกัน ถ้าหากได้น้อย ทั้งสองฝ่ายต่างก็ได้น้อยด้วยกันและถ้าหากว่าไม่มีผลผลิตเลยทั้งสองฝ่ายก็จะไม่ได้รับอะไร นี่เป็นการแบ่งสันปันส่วนที่ยุติธรรมสำหรับทั้งสองฝ่าย

⁵⁹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 358-362.

⁵⁹⁹ หะดีษ: บุคอรีและมุสลิม อ้างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 358.

1.4 การให้เช่าที่ดินโดยคิดเป็นเงิน เป็นทางเลือกที่สำคัญสำหรับเจ้าของที่ดินมุสลิม คือ การให้ ผู้ทำการเพาะปลูกเช่าที่ดินของตน โดยคิดค่าเช่าเป็นเงิน ทองหรือธนบัตรในจำนวนที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม การปลูกพืชต้องห้าม จำพวกกัญชาหรือพืชอื่นๆ ที่ไม่เป็นที่อนุมัติสำหรับการกินหรือพืชที่เป็นอันตรายนั้นถือว่าเป็นที่อนุมัติ

2. ภาคอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมและการประกอบวิชาชีพไม่เพียงแต่จะได้รับการอนุมัติจากกฎหมายอิสลามเท่านั้น ความจริงแล้ว มันเป็นหน้าที่ของสังคมมุสลิมทั้งหมดด้วยซึ่งหน้าที่นี้ กฎหมายอิสลามเรียกว่า “ฟิรฎู กิฟายะฮฺ” คือสังคมมุสลิมจะต้องมีคนทำงานทางด้านวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรมและการประกอบวิชาชีพในจำนวนที่มากพอที่จะตอบสนองความจำเป็นของสังคม และในคัมภีร์กุรอ่านได้กล่าวถึงอุตสาหกรรมไว้หลายอย่าง โดยเรียกว่าเป็นความโปรดปรานและความมั่งคั่งของอัลลอฮ์ ซุบฯ⁶⁰⁰ ซึ่งพระองค์ตรัสเกี่ยวกับบิดาวูดว่า

“...และเราได้ทำให้เหล็กอ่อนสำหรับเขา เจ้าจงทำเสื่อเพราะให้พร้อมสรรพ ทำข้อต่อของมันให้เท่ากัน...”⁶⁰¹

อัลกุรอ่านยังได้กำชับให้มนุษย์ทำงานและความพยายามในงานอุตสาหกรรมหลายอย่าง เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีในชีวิต เราสามารถทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอเพื่อสนองความต้องการทางด้านเครื่องนุ่งห่ม การล่าสัตว์และปศุสัตว์เพื่อสนองความต้องการทางด้านอาหาร หรือทำงานด้านอุตสาหกรรมการก่อสร้างเพื่อสนองความต้องการด้านที่อยู่อาศัย เมื่อต้องการทางด้านเครื่องมือเครื่องใช้ก็สามารถใช้อุตสาหกรรมเหมืองแร่ หากต้องการด้านขนส่งทางทะเล ก็สามารถใช้อุตสาหกรรมต่อเรือ หรือเมื่อต้องการทางด้านอาวุธสงคราม ก็สามารถทำงานในอุตสาหกรรมผลิตอาวุธ เป็นต้น

3. การค้าและการบริการ

อิสลามได้กระตุ้นให้มุสลิมทำธุรกิจและการค้า และออกเดินทางเพื่อสิ่งที่ดีอัลกุรอ่านได้กล่าวว่า “หาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ซุบฯ” ซึ่งอัลลอฮ์ ซุบฯ ได้เอ่ยถึงบรรดาผู้ที่เดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าไว้เคียงคู่กับผู้ที่คืนรบนต่อสู้อยู่ในแนวทางของพระองค์⁶⁰² ดังที่อัลลอฮ์ ซุบฯ ตรัสว่า

⁶⁰⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 175.

⁶⁰¹ อัลกุรอ่าน 34 : 10-11

⁶⁰² เรื่องเดียวกัน, หน้า 181. และ 11 : 1-2

“...และคนอื่นต้องเดินทางตามดินแดนเพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ ซุบฯ
และคนอื่นต่อสู้ในทางของอัลลอฮ์ ซุบฯ...”⁶⁰³

ท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลฯ ได้เป็นผู้วางกฎระเบียบแห่งการค้า สนับสนุน โดยคำพูดและการกระทำของท่าน และความจริงแล้วท่านยังได้กระตุ้นมุสลิมให้ทำการค้า⁶⁰⁴ ดังคำกล่าวที่ว่า

“พ่อค้าที่ซื่อสัตย์นั้นจะได้อยู่กับบรรดาศาสดาผู้ที่แท้จริงและผู้ที่เป็ชชะฮีด”⁶⁰⁵

อิสลามส่งเสริมการทำการค้าและบริการในทุกอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นนายหน้าซึ่งเป็นอาชีพที่ได้รับอนุญาต ทั้งนี้เพราะมันเป็นตัวกลางและตัวเชื่อมระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจให้แก่ทั้งสองฝ่ายหรืออย่างน้อยที่สุดก็ฝ่ายหนึ่ง

การขายแบบสินเชื่อ ซึ่งการซื้อของโดยการจ่ายเงินสดเป็นสิ่งที่ดีที่สุด แต่การซื้อของแบบผ่อนส่งด้วยความพอใจร่วมกันก็เป็นที่ยอนุญาต นักวิชาการส่วนใหญ่ก็ยังอนุญาตให้ทำเช่นนั้นได้ เพราะอาศัยหลักการอนุญาตสิ่งต่างๆ และไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดในเรื่องของการค้าขายแบบนี้

การจ่ายล่วงหน้ามุสลิมได้รับอนุญาตให้จ่ายเงินล่วงหน้าในราคาที่กำหนดไว้สำหรับสินค้าที่จะจัดส่งให้ตามจำนวนและเวลาที่กำหนดไว้ในวันข้างหน้า การทำธุรกิจการค้าแบบนี้เป็นที่ปฏิบัติกัน

หุ้นส่วนระหว่างทุนกับแรงงาน ตามกฎหมายอิสลามนั้นมิได้ห้ามการร่วมมือกันระหว่างทุนและการจัดการหรือระหว่างทุนกับแรงงาน ความจริงแล้ว กฎหมายได้สร้างพื้นฐานที่มั่นคงและเท่าเทียมกันไว้สำหรับความร่วมมือเช่นนั้นด้วย กล่าวคือ ถ้าหากเจ้าของทุนมีความประสงค์ที่จะเป็นหุ้นส่วนกับคนที่ดำเนินงาน เขาจะต้องตกลงที่จะแบ่งกันรับผลที่จะติดตามมาของการเป็นหุ้นส่วนนี้ ซึ่งเรียกว่า “มูอูเราะอะฮะฮ์” หรือ “กิรอฎุ” และเมื่ออิสลามอนุญาตให้มุสลิมใช้ความมั่งคั่งของตนเองเพื่อวัตถุประสงค์ที่ถูกต้องหรือเพื่อให้คนที่มีความสามารถมีประสบการณ์ลงทุน อิสลามก็อนุญาตให้เจ้าของความมั่งคั่งร่วมทุนกับคนอื่นเพื่อการลงทุน การค้าหรือธุรกิจที่ถูกต้องใดๆ ด้วย ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลฯ ได้กล่าวว่า

“พระหัตถ์ของอัลลอฮ์ ซุบฯ อยู่เหนือหุ้นส่วนทั้งสองตราบใดที่คนหนึ่งคนใดไม่โกงอีกคนหนึ่ง แต่เมื่อเขาโกงหุ้นส่วนของเขา พระองค์จะดึงพระหัตถ์ของพระองค์ออกมาจากทั้งสอง”⁶⁰⁶

อิสลามไม่ห้ามการค้าใดๆทั้งสิ้น ยกเว้นการค้าที่ไม่เป็นธรรม การโกง การค้ากำไรเกินควร หรือการส่งเสริมสิ่งใดที่ไม่เป็นที่อนุมัติ ทั้งการทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

⁶⁰³ อัลกุรอาน 73 : 20

⁶⁰⁴ ยูซุฟ ก็อร์ฎอวี, ทะลาและหะรอมในอิสลาม, หน้า 185.

⁶⁰⁵ หะดิษ: ฮากิมและติรมิซี อ่างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 185.

⁶⁰⁶ หะดิษ: คารุฎุณี อ่างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 353.

สิ่งมีนเมา ยาเสพติด เนื้อหมู รูปปั้น หรือสิ่งใดก็ตามที่อิสลามห้ามกินหรือห้ามใช้ ถือว่าเป็นที่ต้องห้าม ทั้งสิ้น⁶⁰⁷ กิจการที่ผูกขาดเป็นสิ่งต้องห้ามเช่นเดียวกับการกักตุนสินค้าไว้เพื่อเก็งกำไร การเกี่ยวข้องกับคอกเบี้ย ถือว่ากิจการเหล่านี้เป็นการเอารัดเอาเปรียบ สร้างความหายนะให้แก่พี่น้องร่วมโลก นอกจากนี้ อิสลามยังเข้มงวดต่อการชั่งตวงวัดอีกด้วย⁶⁰⁸ ซึ่งตามกฎหมายอิสลามได้ห้ามการดำเนินธุรกิจ โดยแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือ⁶⁰⁹

1. ห้ามขายสินค้าที่ต้องห้าม โดยปกติการขายสินค้าใด ๆ ที่ถูกใช้ไปเพื่อทำบาปถือเป็นสิ่งต้องห้าม เช่น เนื้อหมู สิ่งมีนเมา และสิ่งของต้องห้ามอื่นๆ เช่นเดียวกับรูปเจี๊วด ไม้กางเขน รูปปั้น และอื่นๆ เพราะการขายสินค้าดังกล่าว เท่ากับเป็นการสนับสนุนและเผยแพร่สิ่งนั้นในหมู่ประชาชนซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมประชาชนให้ทำสิ่งต้องห้าม แต่ในขณะเดียวกัน การห้ามค้าขายสินค้าเหล่านี้ถือเป็นการปราบปรามและทำลายสิ่งต้องห้าม ดังนั้นจึงเป็นการป้องกันมิให้คนเข้าไปติดต่อกับมัน ซึ่งมีมุฮัมมัด ศ็อลฯ ได้กล่าวว่า

“เมื่ออัลลอฮ์ ชุบฯห้ามสิ่งใด พระองค์ก็ห้าม (การให้และการรับ) ราคาของมันด้วย”⁶¹⁰

2. ห้ามการขายที่เกี่ยวข้องกับความไม่แน่นอน กฎหมายอิสลามได้ห้ามการดำเนินธุรกิจใดๆ ที่จะนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้ง หรือการฟ้องร้องอันเนื่องมาจากความไม่แน่นอน หรือที่เกี่ยวข้องกับจำนวนสินค้าที่มีได้ระบุไว้ในการที่จะแลกเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจนี้ รวมถึงธุรกิจที่ไม่มีหลักประกันว่า ผู้ซื้อจะต้องได้รับสินค้าตามที่จ่ายให้แก่ผู้ขายด้วย อย่างเช่น กฎหมายอิสลาม ได้สั่งห้ามการขายผลไม้จนกว่ามันจะอยู่ในสภาพที่ดีเสียก่อนหรือวันเสียแต่ว่า ผู้ซื้อจะหยิบเอาไปเอง

ในอิสลาม ตลาดจะเป็นไปแบบเสรีและเป็นไปตามกฎแห่งธรรมชาติ ในเรื่องของอุปทานและอุปสงค์ ดังนั้น เมื่อราคาสินค้าสูงขึ้นในสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลฯ และประชาชนได้ขอร้องให้ท่านกำหนดราคา ท่านได้กล่าวว่า

“อัลลอฮ์ ชุบฯเป็นผู้เดียวเท่านั้นที่กำหนดราคา ผู้ขายยัง ผู้ให้อย่างเต็มที่และผู้ประทานปัจจัยยังชีพ และฉันหวังว่าเมื่อฉันพบพระองค์ จะไม่มีใครในพวกท่านต่อว่าฉันว่าไม่เป็นธรรมในเรื่องเลือดเนื้อหรือทรัพย์สิน”⁶¹¹

⁶⁰⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 188.

⁶⁰⁸ เอ็ม อับดุลมันนัน, เศรษฐศาสตร์อิสลาม, หน้า 165.

⁶⁰⁹ ยูซุฟ ก็อรฎอวี, ทะลาและหะรอมในอิสลาม, หน้า 329-346.

⁶¹⁰ หะดิษ: อะหฺมัดและอบูดาอูด อ่างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 329.

⁶¹¹ หะดิษอะหฺมัด, อบูดาอูด, ตริมีซี, อิบน์ มาญะฮฺ, ดารี และอบู ยะฮฺอุลา อ่างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 331.

จากคำพูดดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการแทรกแซงเสรีภาพของบุคคลโดยไม่จำเป็นนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรม ถ้าหากว่ามีการใช้วิธีการใด ๆ ที่สร้างขึ้นมา เช่น การกักตุนและการโกงหรือ ตัดราคาโดยพ่อค้าบางคน ซึ่งเป็นการแทรกแซงและรบกวนตลาดเสรีแล้ว ผลประโยชน์ของ ประชาชนย่อมจะต้องมาก่อนเสรีภาพของบุคคลผู้นั้น ซึ่งในสถานการณ์เช่นนี้ เป็นที่อนุญาตให้มีการควบคุมราคาได้ ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและเพื่อที่จะคุ้มครองสังคมให้ พ้นจากนักฉวยโอกาสทั้งหลายโดยการทำลายแผนการของคนเหล่านั้น ถ้าหากว่าการควบคุมราคา ทำให้ประชาชนจำต้องขายสินค้าของตนในราคาที่พวกเขาไม่อาจยอมรับหรือเป็นการปฏิเสธกำไร อันสมเหตุสมผลที่อัลลอฮ์ ชุบ ๆ ทรงอนุมัติ การควบคุมราคานั้นถือเป็นสิ่งที่ต้องห้าม ในทาง ตรงกันข้าม ถ้าหากว่าการควบคุมราคาจะสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน ตัวอย่างเช่น การบังคับผู้ขายให้ยอมรับราคาที่เท่ากับราคาสินค้าอย่างเดียวกันของคนอื่นโดยไม่ยอมให้กำหนด ราคาสูงไปกว่านั้น การควบคุมราคาในกรณีดังกล่าวเป็นที่อนุญาต ความจริงแล้วมันเป็นสิ่งที่จำเป็น เสียด้วย

3. การกักตุน อิสลามประณามอย่างรุนแรงต่อบรรดาผู้ที่สะสมทรัพย์สินด้วยความตะกละ โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายของคนอื่นและบรรดาผู้ที่ร่ำรวยขึ้นมาด้วยการ โกงราคาสินค้าและ สิ่งจำเป็นอื่นๆ ซึ่งท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลฯ ได้กล่าวว่า

“ถ้าผู้ใดกักตุนสินค้าไว้จนกระทั่งราคาสูงขึ้น เขาผู้นั้นเป็นผู้ทำบาป”⁶¹²

“ผู้ที่นำสินค้ามาสู่ตลาดเป็นที่ได้รับความจำเริญด้วยความมั่งคั่ง แต่ผู้ที่กักตุนมันไว้คือ ผู้ที่ถูกสาปแช่ง”⁶¹³

การปฏิบัติอีกอย่างหนึ่งซึ่งเกี่ยวกับการกักตุนซึ่งท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลฯ ห้าม คือ การแทรกแซงในตลาดเสรี ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้มีอยู่ทั่วไปในสังคมอาหรับก่อนอิสลาม ดังมีรายงาน จากหะดีษว่า

“การให้คนในเมืองขายแทนคนที่อาศัยอยู่ในทะเลทรายเป็นที่ต้องห้ามสำหรับเขาถึงแม้ว่าเขาจะเป็นพี่น้องกัน โดยสายเลือดก็ตาม”⁶¹⁴

จากคำกล่าวข้างต้นการกระทำดังกล่าวเป็นที่ต้องห้ามสำหรับมุสลิม เนื่องจากผล ประโยชน์ส่วนรวมต้องมาก่อนความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ซึ่งราคาในตลาดและการขายจะต้อง

⁶¹² หะดีษ: มุสลิม อ่างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 333.

⁶¹³ หะดีษ: อิบน์มาญะฮ์และฮาเกม อ่างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 334.

⁶¹⁴ หะดีษ: บุคอรีและมุสลิม อ่างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 335.

ถูกปล่อยให้เป็นไปโดยเสรีเพื่อที่มันจะได้เป็นไปตามพลังทางเศรษฐกิจภายในและการแข่งขันกันตามธรรมชาติโดยไม่มีใครเข้าไปแทรกแซง

4. การเอารัดเอาเปรียบ กฎหมายอิสลามได้ห้ามการที่ใครคนใดคนหนึ่งประมูลสินค้าไว้เกินราคาของมัน โดยไม่มีเจตนาที่จะซื้อมันจริงๆ แต่เพียงเพื่อที่จะดึงคนอื่นให้ประมูลในราคาที่สูงกว่า กฎหมายอิสลาม ได้ใช้มาตรการต่างๆ ป้องกันการดำเนินธุรกิจให้ปลอดภัยจากการเอารัดเอาเปรียบ เช่น การห้ามคนมิให้ออกไปนอกเมืองเพื่อซื้อสินค้าที่กำลังเดินทางมาสู่ตลาด ท่านได้บอกให้คนในเมืองคอยจนกว่าสินค้าเหล่านั้นจะมาถึงตลาดเสียก่อน เนื่องจากตลาดเป็นสถานที่แห่งอุปสงค์และอุปทานที่จะกำหนดราคา ซึ่งเป็นสถานที่ที่ดีที่สุดสำหรับการดำเนินธุรกิจการค้า ถ้าหากว่าใครออกไปนอกเมืองเพื่อซื้อสินค้าจากพ่อค้าที่กำลังนำสินค้ามาขาย ผู้ขายอาจไม่รู้ราคาสินค้าที่แท้จริง ก็อาจถูกเอารัดเอาเปรียบได้

5. การสบทสาบาน บาบในการหลอกลวงจะยิ่งหนักขึ้นเมื่อผู้ขายโฆษณาสรรพคุณสินค้าของตัวเองด้วยการสาบานเท็จ และ โดยเฉพาะการสาบานเพื่อสนับสนุนการโกหก

6. การหลอกลวง อิสลามห้ามการหลอกลวงทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นในการซื้อหรือการขายหรือในเรื่องอื่นๆ ระหว่างประชาชน ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม มุสลิมจะต้องซื่อสัตย์และซื่อตรงอยู่เสมอ โดยคำนึงถึงความศรัทธาของเขามากกว่าผลประโยชน์ทางโลกนี้ ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ศ็อลฯ ได้กล่าวว่า

“ผู้ที่ดำเนินธุรกิจการค้าทั้งสองฝ่ายมีสิทธิที่จะระงับการค้าค้านั้นได้” トラบใดที่ทั้งสองฝ่ายยังมีได้แยกจากกัน ถ้าหากว่าพวกเขาบอกความจริงและทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นที่กระจ่างชัด พวกเขาที่จะได้รับความจำเริญในการดำเนินธุรกิจการค้า แต่ถ้าหากเขาโกหกและปิดบังสิ่งใดไว้ ความจำเริญนั้นก็จะถูกทำให้หมดไป”⁶¹⁵

อีกวิธีหนึ่งในการหลอกลวงลูกค้านั้นคือ การวัดหรือการชั่งให้ขาด ดังที่อัลลอฮ์ ซุบฯ ตรัสว่า

“จงตวงให้เต็ม และจงอย่าอยู่ในหมู่ผู้ทำให้พร่อง และจงชั่งด้วยตาชั่งที่เที่ยงตรง และจงอย่าให้พร่องแก่ผู้คน (คืออย่าโกง) ซึ่งสิ่งต่างๆ ของพวกเขาและจงอย่าเกร ฌ แผ่นดิน เป็นผู้ก่อการเสียหาย”⁶¹⁶

“ความวิบัติจึงมีแก่ผู้ทำให้พร่อง บรรดาที่เมื่อพวกเขาตวงเอาจากผู้คนที่ตวงเอาเต็ม แต่เมื่อพวกเขาตวงหรือชั่งให้คนทั้งหลายเขาก็ทำให้ขาด พวกเขาเหล่านี้ไม่ได้นึกหรือว่าพวกเขาจะถูกฟื้นขึ้นมาสำหรับวันอันมหัศจรรย์ วันที่ปวงมนุษย์จะยืนต่อหน้าพระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก”⁶¹⁷

⁶¹⁵ หะดีษ: บุคอรี อ้างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 338.

⁶¹⁶ อัลกุรอาน 26 : 181-183

7. ห้ามซื้อทรัพย์สินที่ถูกขโมย อิสลามได้ห้ามซื้อสิ่งของใด ๆ ก็ตามที่เขารู้ว่ามันถูก ขโมย หรือได้มาโดยทุจริตจากเจ้าของของมัน ผู้ใดก็ตามที่ทำเช่นนี้เท่ากับส่งเสริมผู้ขโมย หรือผู้ทุจริต ในการก่ออาชญากรรมดังกล่าว สิ่งที่ถูกขโมยมานั้น ถึงแม้เวลาจะผ่านล่วงเลยไปนานเพียงใด มันก็ไม่สามารถเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมายได้ เพราะในอิสลาม กาลเวลาที่ล่วงเลยไปไม่สามารถที่จะเปลี่ยนของที่ต้องห้ามให้เป็นที่อนุมัติ หรือตัดสิทธิเจ้าของเดิม ในการที่จะได้มันกลับคืนมาอีก

8. ห้ามดอกเบี้ย อิสลามอนุญาตให้มีการเพิ่มพูนทุนทรัพย์ได้โดยการทำการค้า ดังที่อัลลอฮ์ ชุบฯ ตรัสว่า

“บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงอย่ากินสมบัติของสุเจ้าในระหว่างสุเจ้าโดยมิชอบ เว้นแต่ให้เป็นการค้าโดยการยินยอมของสุเจ้า”⁶¹⁸

ในขณะเดียวกัน อิสลามได้ห้ามการพยายามเพิ่มพูนโดยการให้กู้ แล้วคิดดอกเบี้ย ดังที่อัลลอฮ์ ชุบฯ ตรัสว่า

“บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงสำรวมตนต่ออัลลอฮ์ ชุบฯ และจงละทิ้งส่วนที่เหลืออยู่ของดอกเบี้ย ถ้าสุเจ้าเป็นผู้ศรัทธา และถ้าหากสุเจ้าไม่กระทำ ดังนั้น จงระวังต่อสงครามจากอัลลอฮ์ ชุบฯ และรอซูลของพระองค์ แต่ถ้าสุเจ้าลุ่มหลง ดังนั้น สุเจ้าได้รับยอดทุนของเจ้า จงอย่าอยู่ดีธรรมและพวกท่านจะไม่ถูกอยู่ดีธรรม”⁶¹⁹

และท่านศาสดามุฮัมมัด ก็กล่าวไว้ว่า

“เมื่อดอกเบี้ยและการผิดประเวณีปรากฏขึ้นในสังคม คนในสังคมนั้นได้นำตัวของพวกเขาเข้าไปสู่การลงโทษของอัลลอฮ์ ชุบฯ”⁶²⁰

การห้ามดอกเบี้ยอย่างเข้มงวดในอิสลามนั้นเป็นผลมาจากการที่อิสลามมีความเป็นห่วงต่อสวัสดิภาพทางศีลธรรม สังคมและเศรษฐกิจของมนุษยชาติ อิสลามมิได้จำกัดบาปไว้เพียงผู้ให้กู้โดยคิดดอกเบี้ยเท่านั้น แต่อิสลามยังถือว่าผู้กู้ที่จ่ายดอกเบี้ย ผู้ที่เขียนสัญญาเงินกู้และผู้ที่เป็นพยานนั้นเป็นผู้ที่มีส่วนด้วย ดังที่ท่านนบีมุฮัมมัด ก็กล่าวไว้ว่า

“อัลลอฮ์ ชุบฯ ได้ประณามสาปแช่งผู้ที่เอาดอกเบี้ย ผู้ที่จ่าย ผู้ที่เขียนสัญญา และผู้ที่เป็นพยานด้วย”⁶²¹

⁶¹⁷ อัลกุรอาน 83 : 1-6

⁶¹⁸ อัลกุรอาน 4 : 29

⁶¹⁹ อัลกุรอาน 2 : 278-279

⁶²⁰ หะดีษ: ฮะกิมและอบู ยะฮฺดา อ่างในบุซุฟ ก็อรฎอวี, ทะลาและหะรอมในอิสลาม, หน้า 343.

⁶²¹ หะดีษ: อะหฺมัด, อบู ดาวูด, นะซาอี, อิบน์ มาญะฮฺ และติรมิซีย์ อ่างในเรื่องเดียวกัน, หน้า 346.